

პოლიტიკური სისტემა და პოლიტიკური სივრცე

ნოდარ დარსანია

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, სსუ ასოცირებული პროფესორი
<https://orcid.org/0000-0003-4698-1863>
nodar.darsania@yahoo.com

რეზიუმე

პოლიტიკური სისტემის მიზანს საზოგადოებრივი წესრიგის დამყარება, განმტკიცება და სტაბილურობის უზრუნველყოფა წარმოადგენს, რომლის მიღწევა და მისი განვითარება უშუალოდ სხვადასხვა სოციალურ-პოლიტიკური ჯგუფების ინტერესთა ბალანსირების გზით ხდება.

თანამედროვე პოლიტიკური სისტემის საშუალებით პოლიტიკურ პროცესებს მიზანმიმართული და მართვადი ხასიათი ენიჭება. იგი არის პოლიტიკური საზოგადოების მეტად აუცილებელი და კანონზომიერი წარმონაქმნი და ფენომენი.

პოლიტიკურ სფეროში მიმდინარე პროცესების სისტემური ანალიზის მეთოდის შემუშავებამ და პოლიტიკურ მეცნიერებებში სისტემური მიდგომის განვითარებამ კი საფუძველი ჩაუყარა პოლიტიკური სისტემის თეორიის ჩამოყალიბებას.

სისტემური მეთოდის გამოყენება კი მკვლევარ ტალკოტ პარსონთანაა (Talcott Parsons) დაკავშირებული. ის განიხილავს საზოგადოებას როგორც სოციალურ სისტემას. სისტემათა თეორია პოლიტიკურ მეცნიერებაში შემოიღო დევიდ ისტონმა (D.A. Easton). მან გააკეთა დასკვნა, რომ პოლიტიკური ცხოვრების სისტემური ანალიზი დაფუძნებულია გარემოს ზემოქმედების ქვეშ მყოფი სისტემის ცნებაზე, რომელიც გულისხმობს სისტემის თვითგადარჩენისა და შენარჩუნებისათვის რეაგირების უნარსა და შესაძლებლობას. ამრიგად, პოლიტიკური სისტემა ძირითადად მოიცავს სტრუქტურულ-ინსტიტუციურ და სტრუქტურულ-პროცესუალურ შემადგენელ ნაწილებს. ასევე პოლიტიკური პროცესების მართვის ინსტიტუციურ-ორგანიზაციულ ფორმებს.

პოლიტიკა თავისი სამოქმედო არეალითა და მასშტაბით ვრცელი სივრცეა და დროთა ვითარებაში მუდმივად

ივსება ახალი მიდგომებითა და ფორმებით.

პოლიტიკა ეს არის პროცესი, რომლის სივრცეში ადამიანები ქმნიან ერთად თანაცხოვრების ნორმებს. ის არსებითად წარმოადგენს საზოგადოებრივი იდეების ერთობლიობას, რამდენადაც გამომდინარეობს მიზანმიმართული საქმიანობიდან და უშუალოდ დაკავშირებულია სახელმწიფოების, ხალხების, ერებისა და სოციალურ ჯგუფებს შორის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ურთერთობებისა და ინტერესების ჩამოყალიბებასთან.

პოლიტიკური სივრცე მჭიდროდაა გადახლართული სხვადასხვა სფეროებთან და მოიცავს ეკონომიკურს, სოციალურს, კულტურულს, სამართლებრივს, რელიგიურს. ამდენად, ის ორგანულად შესისხლხორცებულია სოციუმთან.

პოლიტიკური სივრცე ეს არის ვრცელი არეალი, რომელზეც ვრცელდება ისტორიულად განპირობებული პოლიტიკური სისტემა ანდა ხორციელდება მისი პოლიტიკური გავლენა.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკა, პოლიტიკური სისტემა, პოლიტიკური სივრცე, პოლიტიკური ინსტიტუტები.

ციტირებისთვის: დარსანია ნ., პოლიტიკური სისტემა და პოლიტიკური სივრცე, ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №3, 2022 წ. გვ. 18-23.

POLITICAL SYSTEM AND POLITICAL SPACE

Nodar Darsania

Doctor of History, SSU associate professor
<https://orcid.org/0000-0003-4698-1863>
nodar.darsania@yahoo.com

SUMMARY

The goal of the political system is to establish, strengthen and ensure stability of public order, which is achieved and developed directly through balancing the interests of various social and political groups.

Through the modern political system, political processes are given a purposeful and manageable character. It is a

very necessary and regular formation and phenomenon of political society.

The development of the method of systematic analysis of current processes in the political sphere and the development of the systematic approach in political sciences laid the foundation for the formation of the theory of the political system.

The use of the systematic method is associated with the researcher Talcott Parsons. He considers society as a social system. The theory of systems was introduced into political science by David Easton (D.A. Easton). He concluded that the systemic analysis of political life is based on the concept of a system under the influence of the environment,

which implies the ability and possibility of responding to the system's self-preservation and maintenance. Thus, the political system mainly includes structural-institutional and structural-procedural components, as well as institutional-organizational forms of political process management.

Politics is a vast space with its area and scope, and it is constantly filled with new approaches and forms over time.

The politics is a process in which people create norms for living together. It is essentially a set of public ideas, since it arises as a result of purposeful activity and is directly related to the formation of vitally important relations and interests

between states, peoples, nations and social groups.

The political space is closely intertwined with various spheres and includes economic, social, cultural, legal, religious. Thus, it is organically integrated with society.

The political space is a vast area over which a historically conditioned political system spreads or its political influence is exercised.

Key words: politics, political system, political space, political institutions.

For citation: Darsania N., Political system and political space, Journal of Business and Law, No. 3, 2022. p. 18-23.

ძირითადი ტექსტი

საზოგადოების პოლიტიკური სისტემა წარმოადგენს განსაკუთრებულ ტიპს თანამედროვე სოციალურ სისტემათა შორის, რომელიც უშუალოდ მონაწილეობს სახელმწიფოს მმართველობაში. იგი არის პოლიტიკური ინსტიტუტების, სოციალურ-პოლიტიკურ ერთობათა და მათ შორის, ურთიერთობათა ერთობლიობა, რომლის მეშვეობით ხორციელდება პოლიტიკური ხელისუფლება.¹ პოლიტიკური სისტემის განსაზღვრა დამოკიდებულია მის სტრუქტურაზე, სახეობასა და შინაარსობრივ-ფუნქციურ მახასიათებლებზე.

გამოყოფენ პოლიტიკური სისტემის შემადგენელ 5 ქვესისტემას, რომლებიც მჭიდროდ არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული. მოგვყავს ისინი:

ინსტიტუციონალური (პოლიტიკური ინსტიტუტები: სახელმწიფო, პოლიტიკური პარტიები, დაინტერესებული ჯგუფები, პოლიტიკური ელიტა, პროფკავშირები და ა.შ.);

ნორმატიული (შედგება როგორც სამართლებრივი, პოლიტიკური, მორალური ნორმებისა და ღირებულებებისაგან, ასევე ტრადიციული ნორმების, ჩვეულებებისა და სიმბოლოებისაგან. მათი მეშვეობით პოლიტიკური სისტემა მუდმივ ზემოქმედებას ახდენს მოქალაქეთა ქცევებსა და ინსტიტუტების საქმიანობაზე);

კომუნიკაციური (მოიცავს პოლიტიკური ურთიერთობის ყველა ფორმას, როგორც სისტემის შიგნით (მაგალითად, სახელმწიფო ინსტიტუტებსა და პოლიტიკურ პარტიებს შორის), ასევე მის გარეთ - სხვა ქვეყნების პოლიტიკურ სისტემებთან.

ფუნქციური (მოიცავს პოლიტიკური საქმიანობის მეთოდებსა და ხელისუფლების განხორციელების საშუალებებს, როგორცაა თანხმობა, იძულება, ავტორიტეტი და სხვა);

კულტურული (იდეოლოგიური). მას მიაკუთვნებენ სუბკულტურების - რწმენის, რელიგიის, პოლიტიკური ქცევის, ნორმებისა და პოლიტიკური ცნობიერების ერთობლიობას, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს საზოგადოების სტაბილურობას, ურთიერთობისა და თანხმობის მიღწევას².

პოლიტიკური სისტემა „ცოცხლობს“ დროსა და სივრცეში, რადგან წარმოადგენს საკუთრივ მატერიისა და ცნობიერების, სოციალური მოძრაობის ერთ-ერთ ძირითად ფორმას³.

საკუთრივ, არსებული პოლიტიკური რეჟიმიდან გამომდინარე, განასხვავებენ პოლიტიკური სისტემის რამდენიმე სახეს, როგორცაა დემოკრატიულ, ავტორიტარულ და ტოტალიტარულ პოლიტიკურ სისტემებს. თავის მხრივ, ისინი იყოფა ტიპებად: ღია და დახურული, ანგლო-ამერიკული, ევროპულ-კონტინენტური და სხვ.

პოლიტიკური სისტემის მიზანს წარმოადგენს საზოგადოებრივი სტაბილურობის უზრუნველყოფა (წესრიგის დამყარება, განმტკიცება) და მისი განვითარება სხვადასხვა სოციალ-პოლიტიკური ჯგუფების ინტერესთა ბალანსირების გზით. შესაბამისად, გააჩნია განსაკუთრებული ფუნქციები, რომელსაც ახორციელებს სახელისუფლებო სტრუქტურებისა და სხვა პოლიტიკური ინსტიტუტების მეშვეობით, ქმედება ემყარება ავტორიტეტს, ძალასა და ძალმომრეობას.

უპირველესად, პოლიტიკური სისტემის ფუნქციებს განეკუთვნება ინტერესთა არტიკულაცია - პოლიტიკურ-მა სისტემამ პოლიტიკური პარტიების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, პარლამენტის, ინტერესთა ჯგუფების და ა. შ. საშუალებით უნდა გამოხატოს სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების ინტერესები, მეორე - ინტერესთა აგრეგირება (შეერთება) და განზოგადება (დაქსაქსული ჯგუფების ინტერესების შეერთება, განზოგადება, მნიშვნელობის მიხედვით განსაზღვრა, პროგრამის ფორმით ჩამოყალიბება და ხელისუფლებამდე მიტანა (პოლიტიკური პარტია); მესამე - წესებისა და ნორმების გამომუშავება (ასრულებენ საკანონმდებლო ორგანოები); მეოთხე - ნორმებისა და წესების გამოყენება (ამ ფუნქციას ასრულებს აღმასრულებელი ხელისუფლება, მისი კომპეტენტური ორგანოები). მეხუთე - კონტროლის დანერგვა (კონტროლი წესების გამოყენებაზე. მას სამართლო და იძულების ორგანოები ახორციელებენ); მეექვსე - პოლიტიკური კომუნიკაცია - პოლიტიკური სისტემის სხვადასხვა სტრუქტურებს, ლიდერებსა და მოქალაქეებს შორის ინფორმაციების გაცვლისა და

1 A.A. Горелов, Политология, М., 2006. С.227

2 ვაჟა შუბითიძე, ოთარ დავითაშვილი, პოლიტოლოგია, პოლიტიკური ტექნოლოგიები, თბ., 2002, გვ.42

3 .Политология, ред. Проф. В.Д. Первалов. М., 1999. С.123

ურთიერთქმედების ფორმები; მეშვიდე - პოლიტიკური სოციალიზაცია¹. პოლიტიკური სისტემის ამოცანას დემოკრატიული საზოგადოების ჩამოყალიბება და მისი სოციალ-დემოკრატიული ხასიათის პრობლემის გადაწყვეტა განსაზღვრავს. აქედან გამომდინარე, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მისი არსის გარკვევას. პოლიტიკური სისტემა განსაზღვრავს ძირითადად სახელმწიფოებრივი განვითარების მიმართულებებს. დემოკრატიული პოლიტიკური ღირებულებების არსს, პოლიტიკური ორიენტაციებისა და პოლიტიკური ინსტიტუტების სტრუქტურულ-ფუნქციურ თავისებურებებს².

თანამედროვე პოლიტიკური სისტემის საშუალებით პოლიტიკურ პროცესებს მიზანმიმართული და მართვადი ხასიათი ენიჭება. იგი არის პოლიტიკური საზოგადოების მეტად აუცილებელი და კანონზომიერი წარმონაქმნი და ფენომენი.³

პოლიტიკური სისტემა ესაა ყოველ დამოუკიდებელ საზოგადოებაში ურთიერთქმედების სისტემა, რომელიც ასრულებს ინტეგრაციისა და ადაპტაციის ფუნქციებს საზოგადოების შიგნით და გარეთ, მეტად თუ ნაკლებად ლეგიტიმური ფიზიკური იძულების გამოყენების გზით. . .ის არის საზოგადოებაში წესრიგის განმამტკიცებელი, მხარდამჭერი და გარდამქნელი სისტემა.⁴

პოლიტიკური სისტემა თავისი არსითა და ფუნქციით გარკვეულ სივრცეში მოქმედებს. პოლიტიკური სივრცის გაცნობიერება იმდენად არის მნიშვნელოვანი, რამდენადაც ამ სივრცეში მიმდინარეობს ერთდროულად ჩვენთვის უმნიშვნელოვანესი საყურადღებო და სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე სოციალ-პოლიტიკური პროცესები.

თავის მხრივ, პოლიტიკურ სივრცეში მიმდინარე პროცესების სისტემური ანალიზის მეთოდის შემუშავებამ და პოლიტიკურ მეცნიერებაში სისტემური მიდგომის განვითარებამ საფუძველი ჩაუყარა პოლიტიკური სისტემის თეორიის ჩამოყალიბებას. სოციალურ მეცნიერებებში სისტემური მიდგომის გამოყენება დღეს არ დანეგებულა. მას გარკვეული ისტორია აქვს.

სისტემური მეთოდის გამოყენება მკვლევარ ტალკოდ პარსონსის სახელთანაა დაკავშირებული. ის საზოგადოებას განიხილავს როგორც სოციალურ სისტემას, რომელიც ოთხი ურთიერთმოქმედი ქვესისტემისგან შედგება. თითოეული ასრულებს, თავის მხრივ, შესაბამის ფუნქციას, როგორცაა პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და სულიერი. ამდენად, საზოგადოება წარმოადგენს თვითრეგულირებად სისტემას. მისი ფუნქციები არის ის, რაც აძლიერებს საზოგადოების

სტრუქტურულ ცხოვრებას და მის ერთგვარ კონცენტრირებას ახდენს.⁵

სისტემათა თეორია კი პოლიტიკურ მეცნიერებაში შემოიღო დევიდ ისტონმა. მან მოდოფიცირება გაუკეთა ტალკოდ პარსონსის თეორიას იმგვარად, რომ ეჩვენებინა, თუ როგორ ახდენს პოლიტიკური სისტემა მარეგულირებელი მექანიზმების დახმარებით საპასუხო რეაქციების გამომუშავებას გარემოსაგან მიღებული იმპულსების მიმართ.⁶ პოლიტიკური სისტემა მოქცეულია ფიზიკურ, სოციალურ და კულტურულ გარემოში. ამ გარემოდან წარმოიშობა მოთხოვნები და მხარდაჭერა პოლიტიკური სისტემისთვის, რაც პოლიტიკური სისტემის შესასვლელს ქმნის. მთავრობისათვის მხარდაჭერა შეიძლება მომდინარეობდეს სხვადასხვა წყაროდან. ის შეიძლება მოდიოდეს პატრიოტი მოქალაქეებისა და „ინტერესთა ჯგუფებისაგან და ა. შ. მთავრობის გადაწყვეტილებები და მოქმედებანი საშინაო და საგარეო პოლიტიკაში სისტემის გამოსასვლელს ქმნიან. ეს გამოსასვლელი გადაეცემა უკან გარემოს და თავის მხრივ, ქმნის ახალ შესასვლელს პოლიტიკური სისტემის ახალ მოთხოვნებსა და მხარდაჭერას. ასეთი ხერხით კი ხდება პოლიტიკური სისტემისა და მისი მუშაობის კონცეპტუალიზაცია.⁷

გარემო გავლენას ახდენს პოლიტიკურ სისტემაზე მრავალი მოთხოვნილების წამოყენებით, ასევე ფუნდამენტური დახმარების აღმოჩენით. ისტონის კონცეფციაში მას ეწოდება „შესავალი“. შემდგომ პოლიტიკური პარტიები ან სხვა დანესებულებები აგროვებენ ამ „შესავლებს“ ფართო პროგრამებში. საბოლოოდ პოლიტიკური სისტემა (პოლიტიკოსების, ბიუროკრატების, აღმასრულებლების, კანონმდებლების, სასამართლოებისა და სხვათა სახით) ასრულებს ოფიციალურ ქმედებებს. ეს ოფიციალური რეაქციები შეიძლება იყოს გადაწყვეტილებების, კანონებისა და სხვა აქციების სახით და მათ უწოდებენ „გამოსავალს, შედეგს, რომელიც უბრუნდება გარემოს, როგორც საპასუხო რეაქცია“. ისტონის თანახმად, სისტემა არის უფრო მეტი, ვიდრე ნაწილების ჯამი. იგი ცოცხალი ორგანიზმის მსგავსია⁸. დევიდ ისტონმა დაასკვნა, რომ პოლიტიკური ცხოვრების სისტემური ანალიზი დაფუძნებულია გარემოს ზემოქმედების ქვეშ მყოფი სისტემის ცნებაზე, რომელიც გულისხმობს სისტემის თვითგადარჩენისა და შენარჩუნებისათვის რეაგირების უნარსა და შესაძლებლობას.⁹

დევიდ ისტონის პოლიტიკური სისტემის თეორია შევსებულ იქნა გაბრიელ ალმონდის მიერ. ის პოლიტიკურ სისტემას განიხილავს როგორც ურთიერთმოქმედ

1 ვაჟა შუბითიძე, ოთარ დავითაშვილი, პოლიტოლოგია, პოლიტიკური ტექნოლოგიები, თბ., 2002, გვ.43

2 პოლიტოლოგია, თბ., 2004, გვ.183.

3 იქვე, გვ. 184.

4 ვაჟა შუბითიძე, ოთარ დავითაშვილი. პოლიტოლოგია, პოლიტიკური ტექნოლოგიები. თბ., 2002. გვ.:40

5 ნ. დარსანია. პოლიტიკა როგორც ურთიერთობებისა და პროცესების სისტემა. ხელოვნება, პრაგმატული აზროვნება. თბ., 2019. გვ.71

6 იქვე, გვ.71

7 პოლიტიკა და პოლიტიკური მეცნიერება, ნან. მეორე.რედ. მ. მაცაბერიძე; თბ., 2006. გვ.14

8 პოლიტიკა და პოლიტიკური მეცნიერება, ნან. მეორე.რედ. მ. მაცაბერიძე; თბ., 2006. გვ.48

9 D.A. Easton. Framework for analysis of political life. NY, 1965.

როლებს. მას პოლიტიკური სისტემა მიაჩნია სტანდარტიზირებული ურთიერთმოქმედი როლების ერთობლიობად, რომელიც გავლენას ახდენს გადაწყვეტილების მიღებასა და განხორციელებაზე¹.

აღსანიშნავია, რომ პოლიტიკური სისტემა თავისი შინაარსით მეტად დინამიური მოვლენაა. იგი დროთა ვითარებაში სხვადასხვა სისწრაფით თუ სიღრმისეულად ექვემდებარება მნიშვნელოვან ცვლილებებს.

არსებითად პოლიტიკური სისტემისათვის სწრაფი თუ ნელი ტემპის ცვლილებებია დამახასიათებელი. პოლიტიკური სისტემის დინამიზმის ფესვები საზოგადოებაში არსებული მრავალი სოციალურ-პოლიტიკური ჯგუფებისა და კლასების თანაარსებობაშია, ურთიერთობა მათ შორის, ხშირ შემთხვევაში, ინტერესების განსხვავებულობასა და ზოგჯერ საპირისპირო შეხედულებათა შედეგად, წინააღმდეგობრივი ხდება.

ამ ჯგუფების მოქმედების ამოსავალს წარმოადგენს არსებული ვითარების რეალობა, პირობებისა და პროცესების მოცემულობა, რომლის მიმართ შეიძლება დაიკავო არაერთგვარი, მაგრამ გარკვეული პოზიცია.

კონსერვატიული პოზიცია - გულისხმობს არსებული რეალობის, სინამდვილის აღიარებას და უარის თქმას ნებისმიერი ცვლილების მცდელობაზე. კონსერვატორები მიიჩნევენ, რომ მიუხედავად ყველაფრისა, სხვათა შორის, ისინი ცხოვრობენ ყველაზე კარგ სამყაროში. ძალიან კრიტიკულად არიან განწყობილი ყოველგვარი გარდაქმნებისადმი.

რეფორმისტული პოზიცია - არის ის, რომ მიიღწევის ისეთი ცვლილებებისკენ საზოგადოებრივ წესრიგში, რომლებიც არ გარდაქმნიან მას რადიკალურად, მაგრამ სურთ ისეთის გატარება, რომელიც შეარბილებდა სოციალური კონფლიქტების სიმწვავესა და შექმნიდა პოლიტიკური ელიტის მიერ გაუკონტროლებელი სოციალურ-პოლიტიკური აფეთქების თავიდან აცილების შესაძლებლობას. რეფორმები ეს დათმობებია, რომელიც კეთდება სოციალურ-პოლიტიკური ჯგუფების მოთხოვნით. რამდენადაც წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი შეიძლება პოლიტიკური სისტემის ჩარჩოს გასცდნენ. ჩვეულებრივ, რეფორმები ხორციელდება „ზევიდან“², თანმიმდევრულად და მონესრიგებულად.

თავის მხრივ, რევოლუციური პოზიცია ითვალისწინებს მთლიანად მთელი არსებული საზოგადოებრივი წყობის გარდაქმნას, რაც ნიშნავს ისეთი სოციალური სისტემის აშენებას, რომელიც ლეგიტიმურობის სრულიად ახალ, სხვაგვარ პრინციპებზე იქნება დაფუძნებული.³

ამგვარად, პოლიტიკური სისტემის დინამიურობა გამოწვეულია, უპირველესად, კონსერვატიული, რე-

ფორმისტული და რევოლუციური მოძრაობების ქმედებებით. საზოგადოებრივი ცვლილებების ტემპი და სიღრმე საბოლოოდ დამოკიდებულია იმაზე, თუ ჩვენ მიერ აღწერილი პოლიტიკური მოძრაობის ფორმებიდან რომელი უფრო მეტად ჭარბობს.

აქედან გამომდინარე, პოლიტიკური სისტემა საზოგადოების მეტად აუცილებელი და კანონზომიერი ფენომენია. პოლიტიკური სისტემის საშუალებით პოლიტიკურ პროცესებს მიზანმიმართული და მართვადი ხასიათი გააჩნია. იგი ძირითადად მოიცავს სტრუქტურულ-ინსტიტუციურ და სტრუქტურულ-პროცესუალურ შემადგენელ ნაწილებს. ასევე პოლიტიკური პროცესების მართვის ინსტიტუციურ-ორგანიზაციურ ფორმებს.⁴

რაც უფრო სწრაფი ტემპით ხდება საზოგადოების ყოველმხრივი განვითარება (მისი ინტელექტუალური, სოციალურ-პოლიტიკური და ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური პროცესი), მით უფრო სწრაფად მიმდინარეობს მისი საზოგადოებრივი პოლიტიზაცია. დღეს აშკარად იგრძნობა მსოფლიოში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების მრავალფეროვანი და დიფერენცირებული ინტენსიური შედეგები. მისი აქტიური ზემოქმედება არამარტო საზოგადოების განვითარების ყველა სფეროზე, არამედ მთელი სამყაროს ცხოვრების პულსაციაზე.⁵ პოლიტიკა თავისი სამოქმედო არეალითა და მოცულობით ვრცელი სივრცეა და დროთა განმავლობაში მუდმივად ივსება ახალი მიდგომებითა და ფორმებით.⁶

პოლიტიკა ეს არის პროცესი, რომლის სივრცეში ადამიანები ქმნიან ერთად თანაცხოვრების ნორმებს. ის არსებითად წარმოადგენს საზოგადოებრივი იდეების ერთობლიობას, რამდენადაც გამომდინარეობს მიზანმიმართული საქმიანობიდან და უშუალოდ დაკავშირებულია სახელმწიფოების, ხალხების, ერებისა და სოციალურ ჯგუფებს შორის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ურთერთობებისა და ინტერესების ჩამოყალიბებასთან.⁷

უფრო სწორად, ზოგადი სახით (ფორმით) პოლიტიკა არის ადამიანთა საქმიანობა, რომელიც გამოიხატება სოციალურ ერთობებს, კლასებს, ერებს ხალხებს, პარტიებს, სახელმწიფოებს, მოქალაქეებსა და მათ გაერთიანებებს შორის, ურთიერთობებში პოლიტიკურ ხელისუფლებასთან დაკავშირებით, ადამიანთა ცხოვრების პირობების გაუმჯობესების, საზოგადოებრივი და მსოფლიო წესრიგის უზრუნველსაყოფად.⁸

ამდენად, პოლიტიკა ვლინდება და მისი მატერიალიზება ხდება პოლიტიკურ სუბიექტთა საქმიანობაში, გარკვეული პოლიტიკური შედეგების მიღების გამონვევის მიზნით. ასე, მაგალითად, სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკა თავის აღიარებას პოულობს

1 პოლიტოლოგია, თბ., 2004, გვ.185

2 Х.С. Санистебан. Основы политической науки. М., 1992. с.84

3 იქვე, გვ.84

4 Политология. Под ред. М.А. Василика М., 2005. С.13

5 ნოდარ დარსანია, პოლიტიკა როგორც ურთიერთობებისა და პროცესების სისტემა, ხელოვნება, პრაგმატული აზროვნება, თბ., 2019, გვ.17

6 იქვე, გვ. 54

7 დ. ჯალაღონია, პოლიტიკური ფილოსოფიის შესავალი, თბ., 2012, გვ.25

8 Политология. Отв. Ред. Док. Юрид. Наук, проф. В.Д. Перевалов. М., 1999. С.48

მისი საქმიანობის ძირითად მიმართულებებში. ქვეყნის სტრატეგიული, პოლიტიკური კურსის შემუშავება და რეალიზაცია წარმოუდგენელია პოლიტიკური პარტიების აქტიური საქმიანობის, აღმასრულებელი სახელმწიფო ორგანოების ფუნქციონირების გარეშე და სხვ.

პოლიტიკურ პროცესში მონაწილეობს არაერთი სუბიექტი, რომლის საქმიანობა ხასიათდება სისტემურობითა და ფორმათა მრავალსახეობით, თეორიული და პრაქტიკული მოღვაწეობის სათანადო დონით. ამ შემთხვევაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება პოლიტიკური საქმიანობის საკითხს.

პოლიტიკურ სარბიელზე მოქმედებენ პოლიტიკური სუბიექტები სხვადასხვა ინტერესებითა და მიზნებით. ისინი ობიექტური აუცილებლობით ურთერთქმედებენ მთავარი პოლიტიკური მიზნის მისაღწევად. ეს ურთიერთქმედება შეიძლება ყალიბდებოდეს კოორდინაციის პრინციპებსა და საქმიანობის სუბორდინაციაზე, ასევე პოლიტიკურ თანხმობასა და დაპირისპირებაზე. პრაგმატული პოლიტიკა თავისი არსით გულისხმობს იმას, რომ რეალური ურთერთქმედებით პოლიტიკური სუბიექტები კი არ ანადგურებენ ერთმანეთს, არამედ, პირიქით, ურთიერთს აძლიერებენ და ავსებენ.¹

პოლიტიკის სუბიექტები ეს არის სოციალური და ნაციონალური ერთობები, ორგანიზაციები, დაწესებულებები, რომელთაც ძალუძთ მიიღონ მონაწილეობა პოლიტიკურ ცხოვრებაში, მიიღონ პოლიტიკური გადაწყვეტილებები და მიაღწიონ მის რეალიზაციას, შეცვალონ საზოგადოებრივი ურთერთობები საკუთარი ინტერესებისა და მიზნების შესაბამისად. პოლიტიკის სუბიექტი ეს არის აქტიური მიზანმიმართული და გააზრებული მოქმედების მატარებელი კატეგორია.

პირობითად, პოლიტიკური სუბიექტები შეიძლება დავყოთ სამ ჯგუფად. პირველები - ესენი არიან - სოციალური და ნაციონალური სივრცის წარმომადგენლები. (ხელისუფლების პირველწყაროები: სოციალური ერთობები (გაერთიანებები, კლასები, ჯგუფები, ელიტები, ინდივიდები და სხვ.); მეორე - პოლიტიკური ინსტიტუტები: სახელმწიფო და მისი ორგანოები, პოლიტიკური პარტიები, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ორგანიზაციები და მოძრაობები. მესამე ჯგუფი - ესაა ფუნქციური პოლიტიკური სუბიექტები: ოპოზიცია, მასობრივი საინფორმაციო საშუალებები და სხვ. ისინი იბრძვიან პოლიტიკური ხელისუფლებისათვის და პირდაპირ თუ ირიბად მონაწილეობენ მის განხორციელებაში.

პოლიტიკის მამოძრავებელ ძალას ადამიანთა ამა თუ იმ სოციალურ გაერთიანებათა, ჯგუფების, ერების და ა.შ. ინტერესები წარმოადგენს. ამ ინტერესებს გამოხატავენ და იცავენ პოლიტიკური პარტიები, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ორგანიზაციები, სახელმწიფოს წარმომადგენლობითი ორგანოები.²

პოლიტიკა არსებობს და ფუნქციონირებს მხოლოდ განსაზღვრულ ჩარჩოებსა და სივრცეში. ის აუცილებელია და მან შესაძლოა მოგვიტანოს გარკვეული წარმატებები მიზნის მიღწევის უსათუო შესაძლებლობის პირობებში.

საბოლოოდ, მაინც პოლიტიკას ჩვენ გარშემო არსებული სამყაროს დინამიურობა, მოძრაობა და ვერბალურობა უდევს საფუძვლად. პოლიტიკის გარე საფუძვლების გარდა, არსებობს კიდევ შინაგანი საფუძვლები პოლიტიკის ობიექტისა, რომელიც მომდინარეობს უშუალოდ თვითონ ადამიანისაგან, მისი შინაგანი ფსიქოლოგიური თვისებებიდან გამომდინარე.

ამგვარად, პოლიტიკის ობიექტი საბოლოოდ თვითონ საზოგადოების საფუძველშივეა, მის გარშემო არსებულ სივრცეშია, სადაც მოქმედებენ ის სოციალური გაერთიანებები, ჯგუფები, ერები და ეროვნებები, მოქალაქეები და მათი გაერთიანებები, რომლებზედაც პოლიტიკა შემოქმედებს გარკვეული მიზნით. დემოკრატიულ ქვეყნებში არსებობს ტენდენცია დაახლოებისა და ნაწილობრივი თანხვედრისა პოლიტიკის სუბიექტსა და ობიექტს შორის.³

ურთიერთობა პოლიტიკურ სუბიექტებს შორის ყალიბდება სტრატეგიული პოლიტიკური კურსის შემუშავების შემთხვევაში, ხოლო მოღვაწეობას ამ კურსის რეალიზაციისათვის უწოდებენ პოლიტიკურ ურთერთობებს.

პოლიტიკური ურთერთობები არის საზოგადოებრივი ურთერთობების სხვადასხვაობა. „პოლიტიკური ურთერთობები ადამიანებს შორის, - წერდა კ. მარქსი, - წარმოადგენს, ბუნებრივია, ასევე სოციალურსაც და საზოგადოებრივ ურთერთობებსაც, ისევე როგორც ყველა სხვა ურთიერთობები, რომლებშიც ადამიანები იმყოფებიან ერთმანეთთან მიმართებაში“.⁴ ოღონდაც პოლიტიკური ურთერთობები გამოირჩევიან განსაკუთრებული სპეციფიკით, რომელიც განასხვავებს მათ საზოგადოებრივი ურთერთობების სხვა სახეობებისგან.

ჯერ ერთი, ისინი წარმოიშობიან, როგორც წესი, მსხვილ სოციალურ გაერთიანებების, ერების, ასევე პარტიებსა და სახელმწიფოებს შორის ურთიერთქმედებით.

მეორე, პოლიტიკური ურთერთობები განზოგადებული სახით გამოხატავენ სოციალური ჯგუფების, კლასების, ხალხების მოთხოვნებსა და ინტერესებს.

მესამე, ყველაზე უფრო მწვავედ ყველაფერი ეს ვლინდება სხვადასხვა პოლიტიკური ძალების მეტოქეობაში, საკუთარი მიზნებისათვის სახელმწიფოსა და სახელმწიფო ხელისუფლების გამოყენებაში.

მეოთხე, ისინი წარმოადგენენ უშუალოდ პოლიტიკური შეხედულებებისა და მრწამსის რეალიზაციის, პოლიტიკური ინსტიტუტების ფუნქციონირების ფორმებს.⁵

პოლიტიკური ურთერთობები რთული და მოძრავია,

1 იქვე, გვ.49

2 Политология. Отв. Ред. Док. Юрид. Наук, проф. В.Д. Перевалов. М., 1999. С.49

3 Там же, ст.52

4 Маркс Ф., Энгельс К., соч. 4. С.301

5 Политология. Отв. Ред. Док. Юрид. Наук, проф. В.Д. Перевалов. М., 1999. С.52-53

ისინი ობიექტურისა და სუბიექტურის, სტიქიურისა და შეგნებულობის ერთიანობას წარმოადგენენ.

პოლიტიკას შეხება აქვს ადამიანთა მრავალმილიონიან ინტერესებთან. ამდენად, ის მრავალმიზნობრივ მოვლენას წარმოადგენს, ხოლო პოლიტიკის უმნიშვნელოვანეს და მუდმივ მიზანს წარმოადგენს, უპირველეს ყოვლისა, სახელმწიფოს - ქვეყნებსა და მსოფლიოში სათანადო წესრიგის, უსაფრთხოებისა და მშვიდობის უზრუნველყოფა. პოლიტიკური სივრცე მჭიდროდაა გადახლართული სხვადასხვა სფეროებთან, როგორცაა ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, სამართლებრივი, რელიგიური და, ამდენად, ის ხდება კანონზომიერად მზარდ მსოფლიოს საერთოპლანეტარულ ფაქტორად. რეალურ სინამდვილეში ორგანულად შესისხლხორცებულია სოციუმთან. არავის შეუძლია აიცილოს პოლიტიკური ზემოქმედება. პოლიტიკური მისწრაფებები და ტალღები აღწევენ ქვეყნისა და მსოფლიოს ყველაზე შორეულ კუთხეებამდე. პოლიტიკური სივრცე ეს ის ვრცელი არეალია, რომელზეც ვრცელდება ისტორიულად განპირობებული პოლიტიკური სისტემა და ხორციელდება მისი პოლიტიკური გავლენა.

საზოგადოების პოლიტიზაციის ხარისხი დამოკიდებულია მრავალ გარემოებაზე, მაგრამ ყველაზე ნათლად და მკაფიოდ მთელი სისწრაფით ის ჩნდება გარდამავალ ისტორიულ პერიოდებში, როდესაც კარდინალურად ტრანსფორმირდება საზოგადოებრივი წესწყობილების

საფუძვლები. რის შედეგად ასევე იცვლება ადამიანთა მსოფლმხედველობა, მათი ფუნქციები და ღირებულებითი ორიენტირები.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ვაჟა შუბითიძე, ოთარ დავითაშვილი. პოლიტოლოგია, პოლიტიკური ტექნოლოგიები. თბ., 2002;
2. პოლიტოლოგია, თსუ, 2004;
3. პოლიტიკა და პოლიტიკური მეცნიერება. ნაწ. II. რედ. პროფ. მალხაზ მაცაბერიძე. თბ., 2008;
4. ნოდარ დარსანიას, პოლიტიკა როგორც ურთიერთობებისა და პროცესების სისტემა, ხელოვნება, პრაგმატული აზროვნება, თბ., 2019;
5. დ. ჯალაღონია, პოლიტიკური ფილოსოფიის შესავალი, თბ., 2012;
6. D.A. Easton. Framework for analysis of political life. NY, 1965;
7. X.C. Санистебан. Основы политической науки. М., 1999;
8. Политология. Под ред. М.А. Василика, М., 2005;
9. Политология. Отв. Ред. Док. Юрид. Наук, проф. В.Д. Перевалов. М., 1999;
10. Маркс Ф., Энгельс К., соч. 4;
11. А.А. Горелов. Политология. М., 2006.